

Harmonizace vybraných ekonomických ukazatelů ČR s eurozónou

Pavel Klička¹

¹ Vysoká škola finanční a správní, Fakulta ekonomická, Katedra ekonomie a mezinárodních vztahů, Estonská 500, 101 00 Praha 10; email: pavel.klicka@seznam.cz

Grant: 7773

Název grantu: projektu „Aktuální trendy ve vývoji finančních trhů“, podpořeného z prostředků institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Vysoké školy finanční a správní v r. 2016.

Oborové zaměření: AH - ekonomie

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt Harmonizace ekonomiky s ekonomikou eurozóny je důležitá především pro to, aby náklady na přijetí eura plynoucí ze ztráty vlastní měnové politiky byly relativně malé. Proto na jedné straně máme splnění konvergenčních kritérií, které v tuto chvíli v zásadě splňujeme, na straně druhé tu je míra sladění se zeměmi eurozóny. Příspěvek se zaměří na některá hlediska, která lze považovat za podstatná. Příspěvek bude sledovat stupeň reálné ekonomické konvergence v případě vybraných ukazatelů. Příspěvek má za cíl mimo jiné také vyvolat polemiku, zda kritéria jsou tím nejdůležitějším v případě rozhodování o přistoupení ke společné měně.

Klíčová slova cyklická harmonizace, vývoj kurzu, reálný produkt, nekonvergenční kritéria, daňová harmonizace

1. ÚVOD

Evropská měna není projektem ekonomickým, ale více politickým. Právo vydávat měnu není symbolická nebo technická záležitost, ale jedná se o znak svrchovanosti. Přesto, že se jedná především o politické rozhodnutí, nelze opomíjet ani ekonomické faktory, které jsou s přistoupením do eurozóny spojeny. Jednou věcí je splnění základních konvergenčních (Maastrichtských) pravidel, druhou věcí je dosažení určité harmonizace s ostatními ekonomikami eurozóny před samotným přistoupením ke společné měně. Vzhledem k rozsahu příspěvku bude věnována pozornost pouze některým ukazatelům. Příspěvek se zaměří na vyhodnocení cyklické a strukturální sladění, vývoj kurzu, vývoj mezd, sledování daňových sazeb, obchodní a vlastnické provázanosti ekonomik. Bude poukázáno i na to, že ani tato sladění nemusí být tím hlavním kritériem pro rozhodnutí se pro společnou měnu.

2. VYHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STUPNĚ EKONOMICKÉ SLADĚNOSTI ČR S EUROZÓNOU

Přijetí společné evropské měny by mělo vést k odstranění kurzového rizika ve vztahu k eurozóně a v návaznosti na to ke snížení nákladů zahraničního obchodu a investic. Tím by mělo dále zvýšit přínosy, které pro ČR vyplývají z jejího intenzivního zapojení do mezinárodních ekonomických vztahů.

Vedle zmíněných přínosů však současně z přijetí eura vyplynou náklady a rizika z důvodu ztráty nezávislé měnové politiky a pružnosti měnového kurzu vůči hlavním obchodním partnerům. Na příkladu krize z nedávných let se ukázala užitečnost účinných přízpůsobovacích mechanismů, k nimž vlastní měna a samostatná

měnová politika patří, a to při tlumení dopadů ekonomických šoků a stabilizaci hospodářství. (MFČR a ČNB, 2015)

Také Thatcherová se zmiňuje o nevýhodách společné měny. Uvádí, že neexistuje „správná“ úroková sazba ani „správný“ směnný kurz pro celou Evropu. Ekonomiky jednotlivých evropských zemí jsou příliš nespojitelné. (Thatcherová, 2003)

Také Janáčková uvádí, že díky vlastní měnové politice jsme odolali globální finanční krizi.

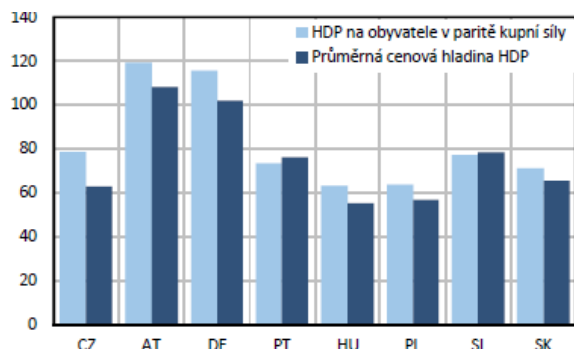
Do České republiky se finanční krize nepřelila ve své primární podobě. České banky se samotné finanční krizi úspěšně vyhnuly. Podstatnou výhodou bylo, že se české banky soustředily na české domácnosti. České domácnosti relativně více spoří a nejsou zvyklé žít na dluh. Téměř 100 % půjček a hypoték bylo v korunách, což přispělo k tomu, že se naše banky krizi z velké části vyhnuly. České banky se díky dostatku likvidity nepotřebovaly financovat ze zahraničí. Měly dostatečnou kapitálovou přiměřenost a rezervy. (Janáčková, 2014)

Přínosy i náklady pramenící z přijetí eura přitom budou dány charakteristikami a situací jak na straně české ekonomiky, tak na straně ekonomiky eurozóny. Tyto faktory ovlivní, zda přijetí eura ČR povede ke zvýšení ekonomické stability a výkonnosti země.

2.1 Cyklická a strukturální sladění

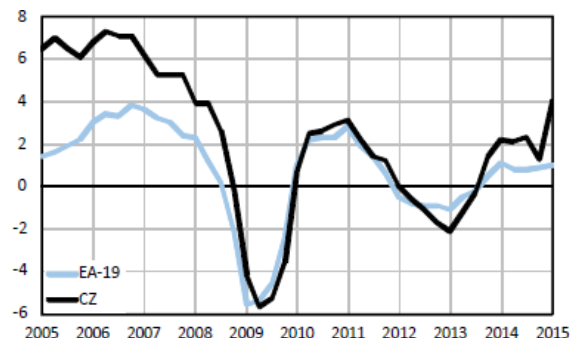
Vyšší míra sladění české ekonomiky s ekonomikou eurozóny je podmínkou pro to, aby náklady přijetí eura plynoucí ze ztráty vlastní měnové politiky byly relativně malé. Důležitým ukazatelem podobnosti české ekonomiky s eurozónou je dosažený stupeň reálné ekonomické konvergence. Její vyšší úroveň přispívá k větší podobnosti dlouhodobého rovnovážného vývoje a může napomáhat i k nižší pravděpodobnosti nesladěného vývoje v kratším období. S vyšším stupněm konvergence v ekonomické úrovni dosaženým před vstupem do ERM II a před přijetím eura lze očekávat další nárůst relativní cenové úrovně, což sníží možné budoucí tlaky na růst cenové hladiny a rovnovážné posilování reálného kurzu po vstupu do eurozóny.

Před finanční a následně ekonomickou krizí v roce 2008 česká ekonomika reálně konvergovala k eurozóně, tento trend se však v roce 2009 zastavil a obnovuje se až v posledních dvou letech. V roce 2014 dosáhla relativní ekonomická úroveň ČR téměř 79 % průměru eurozóny, čímž poprvé viditelně překonala svou předkrizovou hodnotu roku 2007.

Graf 1: Stupně ekonomické konvergence u vybraných států v eurozóně 2014

Zdroj: Eurostat : GDP per capita, consumption per capita and price level indices. Lucemburk, Eurostat, říjen 2015
 [cit.29.10.2015], <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_per_capita_consumption_per_capita_and_price_level_indices>.

Dostatečná cyklická sladnost ekonomické aktivity zvyšuje pravděpodobnost, že jednotná měnová politika v měnové unii bude vhodně nastavena i z pohledu české ekonomiky. Provedené analýzy poukazují na dlouhodobě nadprůměrnou míru sladnosti celkové ekonomické aktivity ČR a eurozóny, stejně jako vývozu a v menší míře i produkce v průmyslu.

Graf 2: Růst reálného HDP v ČR a v eurozóně

Zdroj: Eurostat : Real GDP growth rate – volume. Lucemburk, Eurostat, říjen 2015 [cit. 29.10.2015],
 <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tsdec100&language=en>>.

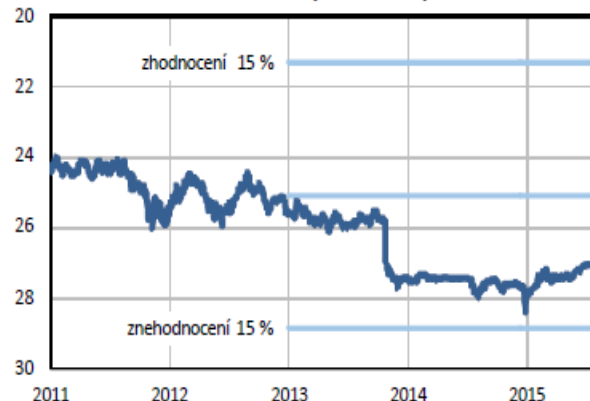
V této souvislosti lze poukázat na vývoj HDP v době finanční krize. Podle této krátké analýzy můžeme usuzovat, že společná měna členské země eurozóny nechránila a došlo k propadu HDP ve větší míře než u nečlenských zemí. HDP České republiky v roce 2009 poklesl o 4,5 %, ale v Německu o 5,1 %, v Itálii o 5,5 %, ve Slovinsku o 7,9 % a např. ve Finsku o 8,5 %. V kvazi-eurozemích Lotyšsko, Litva a Estonsko (byly už v tzv. currency board pevně připoutány k euru) poklesl HDP dokonce o 17,7 %, 14,8 %, resp. 14,1 % (všechna data podle Eurostatu). (Klaus, 2014)

2.2 Vývoj kurzu

Vývoj kurzu koruny vůči euru a dolaru i jeho volatilita je od listopadu 2013 zásadním způsobem ovlivňovaná používáním kurzu jako dalšího nástroje měnové politiky ze strany ČNB. Po vyhlášení kurzového závazku se kurz stabilizoval na hladině mírně nad 27 CZK/EUR, což následně vedlo ke zvýšení korelace kurzu české koruny k americkému dolaru vůči kurzu eura k dolaru. Tato

korelace však byla i v předchozím období ve srovnání s měnami středoevropského regionu nejvyšší a nejstabilnější.

Z hlediska volatility kurzu vůči euru došlo po přijetí kurzového závazku ČNB v závěru roku 2013 k jednorázovému nárůstu historicky měřené volatility, v následujících dvou letech pak historická volatilita poklesla na nejnižší hodnotu za celé sledované období. Také pro volatilitu kurzu vůči euru přitom platí, že byla v případě ČR v celé uplynulé dekádě nejnižší ze všech srovnávaných nových členských zemí EU, a to i v době globální finanční a evropské dluhové krize. (MFČR a ČNB, 2015)

Graf 3: Nominální měnový kurz Kč/EUR

Zdroj: Kurzy devizového trhu. Praha, Česká národní banka, říjen 2015 [cit. 29.10.2015],
 <http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/vybrane_form.jsp>.

Formální plnění kurzového kritéria není až do vstupu ČR do mechanismu směnných kurzů možné, hodnocení jeho plnění lze tedy provádět pouze v analytické rovině. Z grafu 3 je patrné, že kurz za sledované období neopustil vymezené pásmo $\pm 15\%$ kolem hypotetické centrální parity. Nedošlo k jeho vychýlení ani v době, kdy centrální banka oslabila domácí měnu v roce 2013 svými intervenčními kroky.

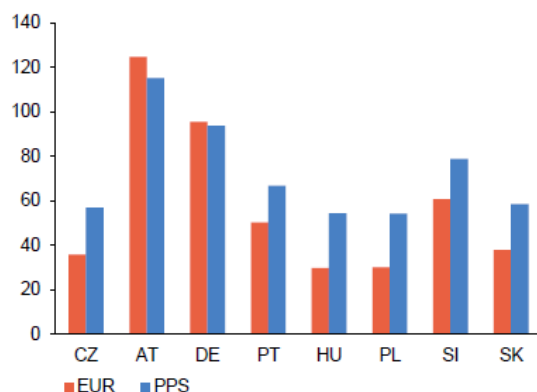
Hospodářská krize se české ekonomiky samozřejmě dotkla a vyhnout se jí nemohla. Dovezli jsme si ji ze zahraničí prostřednictvím silného poklesu poptávky po našich exportech. Pokles zahraničních zakázek pak vedl k větší opatrnosti při poptávce po úvěrech i v nabídce úvěrů ze strany bank. Pokles ekonomiky byl alespoň na počátku zmírněn plovoucím kurzem české měny. V letech 2009 a 2009 koruna prudce oslabila až na 29 Kč/EUR – tedy o více než 20 %. To pomohlo českým exportérům a pokles HDP v roce 2009 byl velmi rychle zastaven. A právě plovoucí kurz korun a vlastní měna umožnila pružně se přizpůsobit tržním podmínkám. (Janáčková, 2014)

2.3 Vývoj mezd

Dalším z klíčových aspektů ekonomické konvergence je vývoj mezd. Ten v tržních ekonomikách souvisí zejména s vývojem produktivity práce a podílem sektoru služeb na celkové zaměstnanosti a HDP. Srovnání průměrné roční mzdy s hodnotou za eurozónu v roce 2014 poskytuje graf 4. Údaje v eurech přepočtené tržním kurzem vypovídají o vnější kupní síle a mzdové konkurenceschopnosti ekonomiky, zatímco kupní síla mezd na domácím trhu je popsána ukazatelem vyjádřeným v paritě kupní síly. Z grafu je patrný přetrvávající velký rozdíl mezi průměrnou mzdovou hladinou v eurozóně jako celku, Německu a Rakousku (a částečně i Slovinsku) na jedné straně a zbytkem srovnávaných zemí na straně druhé. Mzdová úroveň dosahovala v České republice v

roce 2014 v porovnání s průměrem eurozóny 36 % při přepočtu pomocí měnového kurzu (oproti 31 % v roce 2005) a zhruba 57 % s použitím údajů v paritě kupní síly (což je oproti roku 2005 prakticky stagnace). V porovnání s Českou republikou zůstávají mzdy v roce 2014 lehce nižší v Maďarsku a Polsku, a naopak poprvé v historii lehce vyšší na Slovensku. Do budoucna tak lze předpokládat, že spolu s obnovou konvergenčí v úrovni HDP a produktivitě práce bude probíhat další dohánění vyspělých zemí eurozóny i ve mzdové oblasti. (Česká národní banka, 2015)

Graf 4: Průměrná roční mzda v roce 2014

Zdroj: Evropská komise, výpočet ČNB

Reakce mezd na hospodářský cyklus může přispět ke schopnosti ekonomiky vstřebat šoky, na které nemůže měnová politika dostatečně reagovat. V České republice lze pozorovat silnou reakci nezaměstnanosti na fázi hospodářského cyklu. Je patrná reakce reálných mezd na hospodářský cyklus. To naznačuje, že jak ekonomika České republiky, tak eurozóny vstřebávaly negativní šoky spíše skrz vyšší nezaměstnanost než skrz snižování mezd.

Daňová soustava

Pokud rozdělíme jednotlivé typy daní do tří skupin, získáme představu o tom, jak jednotlivé státy ovlivňují prostřednictvím daní ekonomiku. Daně můžeme rozdělit na zdanění spotřeby, kapitálu a zdanění práce.

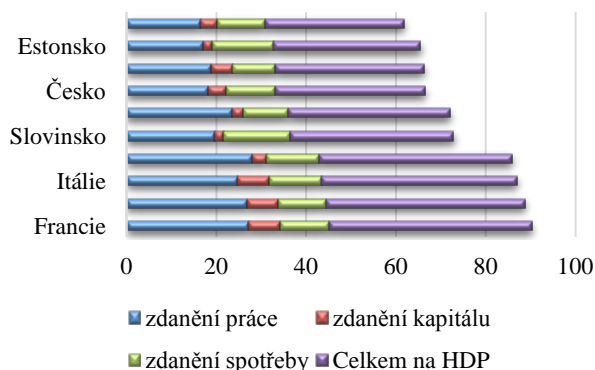
Do kategorie zdanění spotřeby patří DPH a všechny druhy spotřebních daní. Druhá kategorie – zdanění práce – zahrnuje daň z příjmu fyzických osob a sociální pojištění. Do třetí kategorie – zdanění kapitálu pak patří majetkové daně a daň z příjmu právnických osob.

Pokud země mají vysoké zdanění práce, zakládají svoji ekonomiku na jiném modelu, než země, které vysoce zdaňují spotřebu. Daně z práce bývají relativně stabilní, protože jejich výběr nesouvisí se změnou sklonu ke spotřebě nebo úsporám.

Vysoké zdanění práce samo o sobě odrazuje investory od tvorby nových pracovních míst a tuto nevýhodu musí země kompenzovat hledáním nových konkurenčních výhod. Česká ekonomika je v horní polovině žebříčku v rámci zemí EU.

Na zdanění spotřeby se v EU nejvíce orientují severské země. Česká republika je ve zdanění spotřeby na průměrné úrovni z pohledu Evropské unie.

Graf 5: Složená daňová kvóta (v %)

Zdroj: OECD

Zdanění kapitálu, ve kterém dominuje daň z příjmu právnických osob, prošlo za poslední roky největšími změnami. Důvodem byl především fakt, že došlo k rozšíření volnosti pohybu kapitálu, a to vedlo k poklesu daňových výběrů zemí, které se vyznačovaly nejvyššími daňovými sazbami.

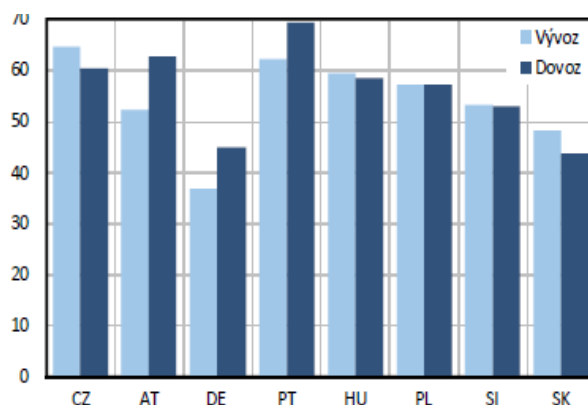
Daňové kvóty zemí se v dlouhém období sblíží. Jak je vidět z grafu 5 – složená daňová kvóta – daňové příjmy v poměru k HDP, však patří k největším ve Francii, Itálii a Belgii. (Sobíšek, 2016)

2.4 Obchodní a vlastnická provázanost

Vysoká obchodní a vlastnická provázanost české ekonomiky s eurozónou zvyšuje přínosy z odstranění možných výkyvů vzájemného měnového kurzu a snížení transakčních nákladů. Do eurozóny směřuje 65 % českého vývozu a pochází z ní 61 % dovozu, což je v případě vývozu nejvyšší úroveň ze srovnávaných zemí; v případě dovozu dosahuje vyšších hodnot pouze Portugalsko a Rakousko.

Míra vlastnické provázanosti měřená poměrem přímých zahraničních investic z eurozóny k HDP je v české ekonomice nejvyšší ze srovnávaných zemí, míra obráceně definované vlastnické provázanosti (tj. směrem do eurozóny) je v ČR nejvyšší z nových členských zemí, nedosahuje však úrovně starých členských zemí EU. (Česká národní banka, 2015)

Graf 6: Podíl vývozu do eurozóny a podíl dovozu z eurozóny v roce 2015 (v %)

Zdroj: Eurostat: Real GDP growth rate – volume. Lucemburk, Eurostat, říjen 2015 [cit. 29.10.2015], <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tsdec100&language=en>.

3. EVROPSKÁ MĚNA – STAČÍ POUZE SPLNĚNÍ KRITÉRIÍ?

Česká republika se od data vstupu do Evropské unie automaticky účastní i hospodářské a měnové unie, přičemž získala statut členské země s dočasnou výjimkou pro zavedení eura. Není tedy zatím členem eurozóny, nicméně přijala závazek do ní v budoucnu vstoupit a zavést společnou měnu. Bilance výhod a nákladů spojených se zavedením eura bude záviset na vyřešení aktuálních problémů v eurozóně a posléze na schopnosti české ekonomiky fungovat bez nezávislé měnové politiky. Tato schopnost bude ovlivněna podobností hospodářského vývoje české ekonomiky s vývojem v eurozóně, neboť stupeň jejich sladění bude spouštěčem vhodnosti nastavení společných měnových podmínek v eurozóně pro aktuální situaci v České republice. Důležitým faktorem bude zároveň její schopnost rychlého přizpůsobení asymetrickým ekonomickým šokům. (Česká národní banka, 2015)

Dále je třeba mít na paměti, že skutečným cílem při zavedení eura bylo vystavět superstát, který bude silným konkurentem pro USA a Čínu. Dokládají to mimo jiné také slova některých politiků:

Chceme mít Evropu sjednocenou politicky. Bez unie monetární nemůže existovat unie politická a obráceně. (Helmut Kohl)

Zavedení společné evropské měny nebylo v žádném případě rozhodnutí pouze ekonomické. Monetární unie požaduje, abychom my Evropané rázně pohnuli s politickou integrací (Gerhard Schröder)

Zavedení jednotné měny není v první řadě aktem ekonomickým, ale spíše aktem suverenity, a tudíž významným aktem politickým. (ministr zahraničí Německa Joschka Fisher)

Tedy potřebujeme hospodářskou vládu eurozóny. (francouzský ministerský předseda Lionel Jospin). (Thatcherová, 2003)

To je několik vyjádření bývalých politiků, které dokládají, že společná měna je skutečně spíše politickým aktem. Margaret Thatcherová byla vždy jednou z výrazných odpůřkyň přijetí společné měny a bojovala za udržení libry ve Velké Británii. Zachování libry považovala za podstatnou součást svrchovanosti státu. Dále ještě dává za příklad Severoamerickou zónu volného obchodu NAFTA (North American Free Trade Area). Toto společenství tvoří USA, Kanada a Mexiko a funguje dokonale a bez společné měny. V květnu 2001 se vyjádřila ke společné měně takto:

- Zrušit libru ve prospěch eura by pro Británii znamenalo obrovskou ztrátu moci vládnout sama sobě
- Ekonomické přínosy, které by euro mělo znamenat, buď vůbec neexistují, nebo jsou nicotné, nebo jich lze dosáhnout jinými prostředky
- Ekonomické nevýhody jsou podstatně větší pro Británii než pro ostatní země (Thatcherová, 2003)

3.1 Nekonvergenční kritéria

Podle Václava Klause je však třeba se dívat na maastrichtská kritéria z pohledu toho, že je formulují země společné měny vůči těm, kteří se k této měně chtějí připojit. Z tohoto pohledu to jsou kritéria logická a oprávněná. Země, které používají euro, nemohou mít zájem na tom, aby ho používal i ten, kdo by byl pouhým černým pasažérem. Z toho důvodu jsou tato kritéria výlučně ekonomická. Podle Klause je však třeba sledovat také svůj zájem, tudíž kritéria z pohledu České republiky by měla být odlišná. Nás musí zajímat, nakolik je pro nás výhodné euro přijmout a připojit se k eurozóně. Už v roce 1997 takto postupoval britský ministr financí Gordon

Brown. Ten zformuloval tzv. „Brownovy testy“, pomocí kterých mělo být argumentováno pro vstup do eurozóny. Nakonec to vedlo ke zcela opačnému efektu a Velká Británie se členem nestala. (Klaus, 2006).

Takovými kritérii může být:

▪ Ochrana před exogenními šoky

V Evropě proběhla hluboká a ničivá finanční a ekonomická krize jako důsledek toho, že se na labilní Evropu z USA přenesl nebezpečný krizový virus, který se zrodil v americkém bankovním a finančním systému. Před tímto virem Evropu euro neochránilo. Jednou z klíčových učebnicových tezí o přínosu společné měny velkého ekonomického celku, však vždy bylo, že euro ochrání členské země před exogenními šoky. Exogenní šok nastal, společná měna už téměř desetiletí existovala, krize přesto proběhla.

▪ Podpora ekonomického růstu, resp. ochrana před propadem HDP

HDP České republiky v roce 2009 poklesl o 4,5 %, ale v Německu o 5,1 %, v Itálii o 5,5 %, ve Slovinsku o 7,9 % a např. ve Finsku o 8,5 %. V kvazi-eurozemích Lotyšsko, Litva a Estonsko (byly už v tzv. currency board pevně připoutány k euru) poklesl HDP dokonce o 17,7 %, 14,8 %, resp. 14, 1 % (všechna data podle Eurostatu).

▪ Ochrana před zadlužováním země

Vznik společné evropské měny radikálně snížil vlastní, vnitřní, domácí disciplínu jednotlivých zemí. Došlo k rozmazání zodpovědnosti, kompetencí, pravomocí. Bez eura by signály o nebezpečném zadlužování se dopadly na jednotlivé členské země eurozóny rychleji a o pár let dříve by pravděpodobně došlo k opatrnější fiskální politice.

V ČR se dluh státu jako podíl na HDP zvýšil z 28,7 v roce 2008 na 42,6 % v roce 2014, u eurozóny jako celku za stejná léta ze 47 na 82 %. Nám se tedy tento podíl zvýšil o 14 bodů, jím o 35 bodů. To není malý rozdíl. Např. Irsku ze 43 na 110 %, Španělsku z 39 na 98 %, Portugalsku ze 72 na 130 %, Slovinsku z 22 na 81 %. Průměrná hodnota u eurozemí se zvýšila ze 47 na 82 %, u neeurozemí (ale členských zemí Evropské unie) z 36 na 56 %.

▪ Umožní společná měna reagovat na měnící se ekonomické podmínky?

Euro jako celek mohlo vývojem svého kursu reagovat na měnící se ekonomické podmínky (a snad i reagovalo), ale reagovalo „podle průměru“, tedy nikoli tak, jak by potřebovaly jednotlivé země. Proto to nemohlo vyhovovat ani Německu nebo Řecku, ale ani Holandsku či Portugalsku. Česká koruna, polský zlotý a maďarský forint mohly reagovat podle svého, eurozemě nikoli (Klaus, 2014). Z výše uvedeného je patrné, že existuje velká a hlavně podstatná skupina kritérií, kterou nelze opomenout při rozhodování o přistoupení k Euru.

4. ZÁVĚR

Česká národní banka spolu s Ministerstvem financí doporučily prozatím nestanovovat cílové datum přijetí eura. Z hlediska reálné ekonomiky se zvýšila sladění české ekonomiky s ekonomikou eurozóny v průběhu hospodářského cyklu a v některých parametrech i pružnost trhu práce.

K hlavním překážkám přijetí eura patří nedokončený proces reálné ekonomické konvergence České republiky, včetně konvergence cenové hladiny k průměru eurozóny. V některých aspektech je nadále nedostatečná pružnost trhu práce a přetrvávají odlišnosti ve

strukturu českého hospodářství oproti eurozóně. Stejně tak i situaci v samotné eurozóně nelze hodnotit jako dostatečně stabilizovanou.

V neprospěch společné měny pak hovoří také ztráta vlastní měnové politiky a možnost ovlivňovat kurz a úrokovou sazbu dle potřeb vlastní ekonomiky. Tato nevýhoda se projevuje u některých států eurozóny právě tím, že nemůže uzpůsobit monetární politiku dle vlastních potřeb. Jsou pak přijímána rozhodnutí podle „průměru“, nikoliv tak, jak by potřebovaly jednotlivé státy. Proto nakonec rozhodnutí ECB nemůže v zásadě vyhovovat nikomu – ani Německu, ani Řecku. Česká koruna, polský zlotý, maďarský forint mohly reagovat podle svých potřeb.

V neprospěch eura si dovoluji použít výňatek z článku Margaret Thatcherové z roku 2001, který se sice týká obhajoby libry pro Velkou Británii, ale domnívám se, že argumenty pro zachování české měny, jsou stejné: „Bez vlastní měny by Británie ztratila moc rozhodovat o vlastní hospodářské politice. Na tom, co je v sázce, není nic složitého. S jednoduchou měnou přijde jednotná úroková sazba, která nebude brát v úvahu potřeby Británie, ale potřeby celé řady různých zemí – což je ten nejlepší recept na střídání vysoké prosperity a hlubokých krizí. Došlo by také k tlaku, aby Evropa rozhodovala o našem rozpočtu. Spolu s Paktem stability, který stanovuje meze rozpočtového deficitu, a s postupným „sbližováním“ daní je cíl zřejmý.“ (Thatcherová, 2003)

Nakonec je třeba dodat, že existuje mnoho společných uskupení (viz NAFTA výše), které spolu mohou spolupracovat na obchodní bázi, a nemusí zde fungovat společná měna se všemi jejími negativními vlivy, které by na danou zemi mohla mít. Ve všech těchto úvahách

není ani počítáno s tím, že by to předpokládalo nemalé finanční náklady, které by se samotným vstupem země do eurozóny byly.

Příspěvek vznikl v rámci projektu „Aktuální trendy ve vývoji finančních trhů“, podpořeného z prostředků institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Vysoké školy finanční a správní v r. 2016.

Zdroje

1. JANÁČKOVÁ, S., Peripetie české ekonomiky a měny aneb nedejme si vnútit euro, Institut Václava Klause, 2014, ISBN 978-80-87806-07-4
2. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, Analýza stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou, 2015
3. KLAUS, V. Zbytečné a zavádějící dnešní vyvolání debaty o euru v České republice, Institut Václava Klause, dostupné <http://www.institutvk.cz/ostatni-texty/vaclav-klaus-zbytecne-zavadejici-dnesni-vyvolani-debaty-o-euru-v-ceske-republice>
4. KLAUS, V., *Ekonomie a ekonomika: texty z let 1996-2006*. Vyd. 1. V Praze: Knižní klub, 2006., str. 327 – 331, ISBN 8024217457.
5. Ministerstvo financí ČR a Česká národní banka. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*. Prosinec 2015. Praha, 2015. ISSN 2336-5110. Dostupný z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/pristoupeni_emu.html
6. SOBÍŠEK, P., České daně mezi Litvou a Lucemburskem, Index LN, 2016, ISSN 2464-6911
7. THATCHEROVÁ, M. Umění vládnout, strategie pro svět v pohybu, Prostor, 2003, ISBN 80-7260-089-3